

መግቢያ

የጉራጌ ዞን እንደማንኛውም የሀገራችን ገጠራማ አካባቢዎች የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ መሠረተ ልማት አውታሮች ዝርጋታ ከሕዝቡ ቁጥር ዕድገት ጋር የማይጣጣም በመሆኑ የህ/ሰቡን የኑሮ ደረጃ ከዝቅተኛ ደረጃ ላይ ይገኛል።

ይህንን የልማት ችግር በሂደት ለመፍታት የባለብቱን፣ የሕዝቡን፣ የዕርዳታ ሰጪ ድርጅቶችንና የመንግሥትን ሀብትንና ጥረትን በማቀናጀት እንቅስቃሴ ማድረግ በማስፈለጉ ዞኑ ራሱን ችሎ እንዲቋቋም ከተደረገበት 1985 ዓ.ም ጀምሮ በተደረጉት ጥረቶች አበረታች ውጤቶች የተገኙ ቢሆንም ያለው ተጨባጭ ሁኔታ አሁንም ብዙ መሠራት እንዳለበት ያሳያል።

የተገኙት ውጤቶች በእያንዳንዱ ዘርፍ ምን ደረጃ ላይ እንደሚገኙ በዝርዝር ማወቁ በቀጣይ የሚሰሩ ሥራዎችን ለማቀድ አስፈላጊ ብቻ ሳይሆን ወሳኝ በመሆኑ ይህ የማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ መሠረታዊ መረጃ ተዘጋጅቷል።

አጠቃላይ መሠረታዊ መረጃዎች

ጂኦግራፊካል አቀማመጥ

የጉራጌ ዞን በደቡብ ብ/ብ/ሕ/ክልላዊ መንግሥት በሰሜን ምዕራብ አቅጣጫ እና በመካከለኛው የሀገራችን ክልል የሚገኝና በደቡብ ምዕራብ ዞንና ከየም ልዩ ወረዳ በደቡብ ምሥራቅ ክልልጤ ዞን በሰሜንና በምሥራቅ ከኦሮሚያ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ጋር ይዋሰናል።

የቆዳ ስፋትና አስተዳደራዊ ክፍፍል

የዞኑ ጠቅላላ የቆዳ ስፋት 5932 ስኳዩር ኪሎ ሜትር ነው። የተለያዩ የቆዳ ስፋትና የሕዝብ ብዛት ባላቸው 12 ወረዳዎች፣ ሁለት ጊዜያዊ ከተማ አስተዳደሮችና በ421 ቀበሌዎች አስተዳደራዊ መዋቅሩ የተከፋፈለ ነው።

የሕዝብ ብዛት

የጉራጌ ዞን የሕዝብ ብዛት በማዕከላዊ ስታቲስቲካል በተዘጋጀው የ1987 ዓ.ም የሕዝብና ቤት ቆጠራ ውጤት መሠረት በ1997 ዓ.ም መጨረሻ ላይ 1577074 ይሆናል ተብሎ የተገመተ ሲሆን ከዚህ ውስጥ 92.4 መቶው በገጠርና 7.6 መቶው በከተማ የሚኖር ነው። ዞኑ በሀገራችን የሚገኙ በርካታ ብሄር ብሄረሰቦች የሚኖሩበት አካባቢ ቢሆንም በዋናነት የአማራ፣ የኦሮሞ፣ የክምባታ እና የሌሎች በርካታ ብሄሮች ከዞኑ ካሉት ነባር ብሄር ብሄረሰቦች ማለትም ጉራጌ፣ ቀቤናና ማረቆ ብሄሮች ጋር በአንድነት ተዋሕደው ኑሮአቸውን በሰላምና በመፈቃቀድ በመምራት ላይ ይገኛሉ።

ከአጠቃላይ የሕዝብ ብዛት የጉራጌ ብሄረሰብ 89 በመቶ ማረቆ 2 በመቶ እና ቀቤና 1.8 በመቶ ድርሻ እንደሚኖራቸው ይገመታል።

የአየር ፀባይ ሁኔታ

የመሬት ከፍታው ከባህር ወለል በላይ ከፍተኛው 3600 ሜትር /የጉራጌ ተራሮች ሶዶ ወረዳ/ ዝቅተኛው 1000 ሜትር /ጊቤ ወንዝ ሸለቆ - አበሽጌ ወረዳ/ ሲሆን የዝናቡ መጠን ስርጭት ከፍተኛው /600 ሚሊ. ሜትር ዝቅተኛው 700 ሚሊ/ሜትር ነው። የሙቀት መጠኑ ከፍተኛው 32 ዲግሪ ሴንቲ ግሬድ፣ ዝቅተኛው 15 ዲግሪ ሴንቲ ግሬድ ሲሆን በሶስት ማለትም በደጋ 28 በመቶ፣ በወይናደጋ 64.9 በመቶና በቆላ 6.79 በመቶ የአየር ንብረት ባህሪው የተከፋፈለ እንደሆነ መረጃዎች ይጠቁማሉ።

1. የውሃ ሀብት ልማት ዘርፍ

የውሃ ተቋማት ብዛት

- ✚ የጎለበቱ ከፍተኛ ምንጭ = 13
- ✚ ጥልቅ ጉድጓዶች = 80
- ✚ መለስተኛ ጥልቅ ጉድጓዶች = 362

✚ የእጅ ጉድጓዶች ብዛት = 319

✚ የጎለበቱ አነስተኛ ምንጮች = 249

የንፁህ መጠጥ ውሃ ተጠቃሚዎች ሕዝብ ብዛት መጠን በቁጥር = 538,584

የንፁህ መጠጥ ውሃ ሽፋን = 33.5 በመቶ

የንፁህ መጠጥ ውሃ ተቋማት ስርጭት በየወረዳው

ወረዳ/ ከተማ አስተዳደር	የውሃ ተቋሙ ዓይነት			
	ጥልቅ ጉድጓድ	መለስተኛ ጉድጓድ	የእጅ ጉድጓድ	የጎለበቱ አነስተኛ ምንጮች
አበሽጌ	5	47	27	-
ቀቤና	2	16	32	-
ቸሃ	15	76	40	2
እ/ኤነር	7	76	9	1
ጉመር	8	14	22	-
እዣ	5	13	15	2
ኮኪር	2	4	6	2
ማረቆ	7	41	28	-
መስቃን	6	37	91	2
ሶዶ	10	17	30	2
እንደጋኝ	1	-	7	-
ሙ/አክሊል	3	-	12	2
ቡታጅራ	4	-	-	-
ወልቂጤ	5	-	-	-

2. የመሠረተ ልማት እና ማህበራዊ አገልግሎት ዝርጋታ

2.1 የመብራት ኃይል አገልግሎት

የመብራት ኃይል አገልግሎት ያላቸው ከተሞች ብዛት

በሃይድሮ 7

በጄኔራተር 4

የመብራት ኃይል ያላቸው ከተሞች

ወልቂጤ	ጉንቸራ	ከላ
እምድብር	መ/አምባ	ቡታጅራ
ጉብሬ	ቡኢ	እንሴኖ
መገናሴ	ጢያ	ቆሼ

2.2 የስልክ አገልግሎት

የስልክ አገልግሎት ያላቸው ከተሞች ብዛት

በዲጂታል 5

ከፊል አውቶማቲክ -

ማንዋል 5

የስልክ አገልግሎት ተጠቃሚ የሆኑ ከተሞች

ወልቂጤ	አረቅጥ	ቡኢ
እምድብር	አገና	ቡታጅራ
ጉብሬ	ሐዋሪያት	ቆሼ
ጉንቸራ	መሃል አምባ	

3. የፖስታ አገልግሎት

3.1 የፖስታ አገልግሎት የሚያገኙ ከተሞች ብዛት

- ቀጥታ 3

- ወኪል 6

3.2 የፓስታ አገልግሎት የሚያገኙ ከተሞች

ወልቂጤ /ቀጥታ/	አረቅጥ	መሃል አምባ
እምድብር	አገና	
ቡታጅራ	ቡኢ	
ጉንቸሬ /ወኪል/	ቆሼ	

4. የመንገድ አገልግሎት

4.1 የመንገድ ርዝመት በኪ/ሜትር በዓይነት

- አስፋልት 96.6 ኪ.ሜ
- መጋቢ መንገድ /Gravel Road/ 132 ኪ.ሜ
- የገጠር መንገድ /Rural Road/ ደረጃ RR -50 114 ኪ.ሜ
- የገጠር መንገድ /Rural Road/ ደረጃ RR -30 466 ኪ.ሜ
- የገጠር መንገድ /Rural Road/ ደረጃ RR-10 325 ኪ.ሜ

4.2 የመንገድ ሽፋን በኪ/ሜ 1000 ሕዝብ፣

5. የትምህርት ዘርፍ

5.1 የትምህርት ተቋማት ብዛት

- መዋዕለ ሕፃናት 26
- 1ኛ ደረጃ ት/ቤት 388
- 2ኛ ደረጃ ት/ቤት 16

5.2 የተማሪዎች ብዛት በ1998 ትምህርት ዘመን

ተ.ቁ	የትምህርት ተቋም	የተማሪዎች ብዛት		
		ወንድ	ሴት	ድምር
1	መዋዕለ ሕፃናት	2287	1959	4246
2	1ኛ ደረጃ 1ኛ ሣይክል /1-4/	103309	99787	203096
3	1ኛ ደረጃ 2ኛ ሣይክል /5-8/	58207	43964	102171
4	2ኛ ደረጃ 1ኛ ሣይክል /9-10/	14141	6199	20340
5	2ኛ ደረጃ 2ኛ ሣይክል /11-12/	1906	622	2528

5.3 የመምህራን ብዛት

ተ.ቁ	የመምህራን የትምህርት ዝግጅት	የመምህራን ብዛት		
		ወንድ	ሴት	ድምር
	በሰርተፍኬት	1874	1164	3038
	በዲግሎማ	1065	230	1295
	በመጀመሪያ ዲግሪ	252	21	273
	ድምር	3191	1415	4606

5.4 የመምህራን ብዛት በየትምህርት ደረጃ

ተ.ቁ	የትምህርት ተቋም	የመምህራን ብዛት		
		ወንድ	ሴት	ድምር
1	መዋዕለ ሕፃናት	130	131	261
2	1ኛ ደረጃ 1ኛ ሣይክል /1-4/	1874	1168	3042
3	1ኛ ደረጃ 2ኛ ሣይክል /5-8/	1010	222	1232
4	2ኛ ደረጃ 1ኛ ሣይክል /9-10/	167	17	184
5	2ኛ ደረጃ 2ኛ ሣይክል /11-12/	73	3	76

5.6 የመጽሐፍት ተማሪ ጥምርታ

- 1ኛ ደረጃ 1ኛ ሣይክል 1:1
- 1ኛ ደረጃ 2ኛ ሣይክል 1:1
- 2ኛ ደረጃ 1ኛ ሣይክል 1:2
- 2ኛ ደረጃ 2ኛ ሣይክል 1:2

5.7 የመምህራን ተማሪ ጥምርታ

- 1ኛ ደረጃ 1ኛ ሣይክል 1:63
- 1ኛ ደረጃ 2ኛ ሣይክል 1:78
- 2ኛ ደረጃ 1ኛ ሣይክል 1:135
- 2ኛ ደረጃ 2ኛ ሣይክል 1:62

5.8 የክፍል ተማሪ ጥምርታ

- 1ኛ ደረጃ 1ኛ ሣይክል 1:73
- 1ኛ ደረጃ 2ኛ ሣይክል 1:75
- 2ኛ ደረጃ 1ኛ ሣይክል 1:89
- 2ኛ ደረጃ 2ኛ ሣይክል 1:83

5.9 የዞን ትምህርት ተሳትፎ ሽፋን በመቶኛ

- 1ኛ ደረጃ ትምህርት
 - አማካይ 83.42 በመቶ
 - የሴቶች 69.8 በመቶ
- 2ኛ ደረጃ ትምህርት
 - አማካይ 26.4 በመቶ
 - የሴቶች 16.7 በመቶ

6. በግብርናና ገጠር ልማት ዘርፍ

6.1 የልማት ጣቢያ ሠራተኞች ብዛት

ወንድ 685

ሴት 194

ድምር 879

6.2 የአባወራ ብዛት 245259

6.3 የልማት ሠራተኛ አ/አደር ጥምርታ 1:268

6.4 የልማት ሠራተኛ ጽ/ቤት ብዛት 121

6.5 የገበሬ ማስልጠኛ ተቋማት ብዛት

ነባር 45

አዲስ 134

6.6 የእንስሳት ጤና ኬላ ብዛት 42

6.7 የቁራ ብዛት

በገጠር 72

በከተማ 15

6.8 የእንስሳት ጤና ባለሙያዎች ብዛት

ተ.ቁ	የእንስሳት ጤና ባለሙያ/ በዓይነት	ብዛት		
		ወንድ	ሴት	ድምር
1	የእንስሳት ሐኪም	11	1	12
2	ረዳት የእንስሳት ሐኪም	87	-	87
3	የላቦራቶሪ ቴክኒሻን	1	-	1
4	ረዳት ሥጋ መርማሪዎች	5	-	5
5	አዳቃይ ቴክኒሻን	14	-	14

6.9 የእንስሳት ሃብት ብዛት

የእንስሳት ዓይነት	ብዛት	የእንስሳት ዓይነት	ብዛት
ፈረስ	46937	ጊደር	158813
በቅሎ	7792	ጥጃ	170431
አህያ	41468	በግ	245253
በሬ	104909	ፍየል	121341
ላም	364410	ዶሮ	367307
ወይፈን	112876		

6.10 በእንስሳት ሃብቱ ላይ የሚከሰቱ ዋና ዋና በሽታዎች

- ገንዲ
- አባጎርባ
- አባሰንጋ
- የአፍሪካ የፈረስ በሽታ
- ጉርብርብ
- ጎሮሮሣ
- የበጎችና የፍየሎች ፈንጣጣ
- የውስጥ እና የውጭ ጥገኞች

6.11 የንብ ቀፎ ብዛት

- ዘመናዊ ቀፎ 2746
- ባህላዊ ቀፎ 14507
- የኬንያ ቀፎ 470

6.12 የመሬት አጠቃቀም በሄ/ር

- የታረሰ መሬት

 ዓመታዊ ሰብል 268456 ሄ/ር

 ቋሚ ሰብል 91289 ሄ/ር

- ለግጦሽ የዋለ መሬት 9241 ሄ/ር

- በደን የተሸፈነ

 በተፈጥሮ ደን 16825 ሄ/ር

 በሰው ስራሽ ደን 26108 ሄ/ር

- ወደፊት ሊለማ የሚችል መሬት 39142 ሄ/ር

- ወደፊት ሊለማ የማይችል መሬት 17168 ሄ/ር

- ሌላ /ተራራ፣ ሾላ/ የተሸፈነ መሬት 41791 ሄ/ር

6.13 የአባወራ የመሬት ይዘታ ሁኔታ በሄ/ር

ምንም መሬት የሌላቸው	የለም
0.5 ሄ/ር ከዚያ በታች	86674 ሄ/ር
ከ0.5 ሄ/ር በላይ ከ1 ሄ/ር በታች	70144 ሄ/ር
ከ1 ሄ/ር እስከ 1.5 ሄ/ር	33600 ሄ/ር
ከ1.5 ሄ/ር በላይና ከ2 ሄ/ር በታች	23055 ሄ/ር
ከ2 ሄ/ር መሬት በላይ	30785 ሄ/ር

6.14 በዞን የሚመረቱ ዋና ዋና ስብሎች

እንሰት	ገብስ	ምስር	ሱፍ	ቡና
በቆሎ	ስንዴ	ቦለቄ	ተልባ	ድንች
ማሸላ	ባቄላ	ሸምብራ	ሰሊጥ	ስኳር ድንች
ጤፍ	አተር	በርበሬ	ኑግ	ጎደሬ

6.15 የጎብረት ሥራ ማህበራት

- የተደራጁ የማህበራት ብዛት 175
- የአባላት ብዛት 31706
- የማህበራት ካፒታል መጠን በብር 6185815
 - የማህበራት ዓይነት
 - የግብይት
 - የቁጠባና ብድር
 - የዕድ ጥበብ
 - የሽማግሌዎች
 - የከብት እርባታ
 - የሕንፃ ባለሙያዎች

7. የጤና ዘርፍ

7.1 የጤና ተቋማት ብዛት በ1998 ዓ.ም

- ሆስፒታል 3
- ጤና ጣቢያ 29
- ክሊኒክ 10
- ጤና ኬላ 217

7.2 የጤና አገልግሎት ሽፋን በመቶኛ

የክትባት አገልግሎት

- የፀረ ስድስት መከላከያ ክትባት ሽፋን 83.9 በመቶ
- የሣንባ ነቀርሣ መከላከያ ክትባት 77 በመቶ
- የኩፍኝ መከላከያ ክትባት 78 በመቶ
- የመንጋጋ ቆልፍ ለነፍስ ጡር እናቶች መከላከያ ክትባት ሽፋን 62 በመቶ
- መንጋጋ ቆልፍ ነፍስ ጡር ላልሆኑ እናቶች መከላከያ ክትባት ሽፋን 57.3

- የወሊድ አገልግሎት

የቤተሰብ ዕቅድ አገልግሎት 59.2 በመቶ

- የመጠቀሚያ ቤት ሽፋን 76.5 በመቶ

- አጠቃላይ የጤና አገልግሎት ሽፋን 69.5 በመቶ

7.3. የሚከሰቱ አሥር ዋና ዋና በሽታዎች

- የተለያዩ የወባ ዓይነቶች

- የመተንፈሻ አካላት በሽታ

- የዓይን በሽታዎች

- የጨንጮ እና አንጀት በሽታዎች

- የቆዳ በሽታዎች

- ታይፎይድ

- የሆድ ዕቃ ትላትሎች

7.4 በፍቃደኝነት ላይ የተመሠረተ ኤች.አይ.ቪ/ኤድስ መመርመሪያ ጣቢያ ብዛት 23

7.5 የጤና ባለሙያዎች ብዛት በሙያ ዓይነት ፣

- ጠቅላላ ሃኪም	9
- ስፔሻሊስት	2
- ጤና መኮንኖች	18
- ነርሶች	220
- ፋርማሲስቶች	59
- የላቮራቶሪ ቴክኒሻኖች	16
- ፋርማሲ ቴክኒሻኖች	12
- ጤና ረዳቶች	29
- የራጅ ቴክኒሻን	1

7.6 የጤና ባለሙያዎች ከተጠቃሚው ህብረተሰብ ያለው ጥምርታ

- ሐኪም 1:105603
- ነርስ 1:14400
- ጤና መኮንን 1:113146